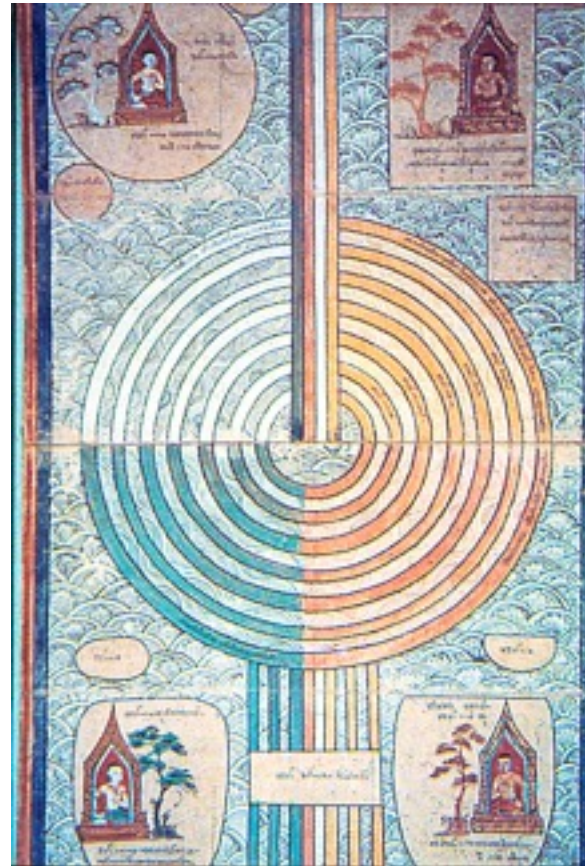

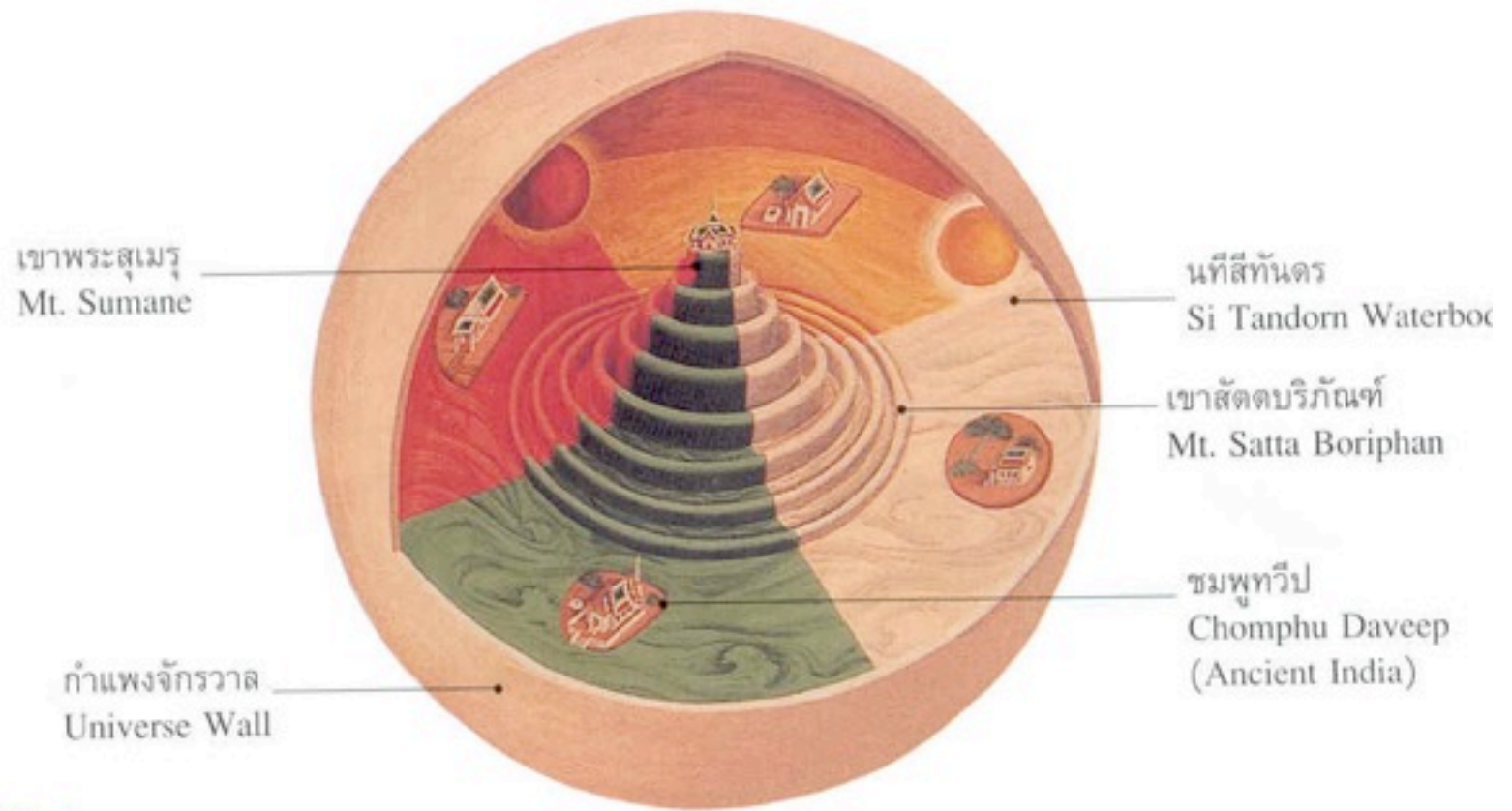
ปรัชญาแห่งพุทธสถาปัตยกรรมไทย

ไตรภูมิพระร่วงและสถาปัตยกรรมไทย

ไตรภูมิพระร่วง เป็นพระราชนิพนธ์ของพระมหา

ธรรมราชาลิไทย เดิมมีชื่อว่า **เทภูมิกถา** ซึ่ง
แต่งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 1888 โดยมีพระ
ประสงค์ที่จะเทศนาโปรดพระมารดา และเพื่อ
“**จำริญพระอภิธรรม**”

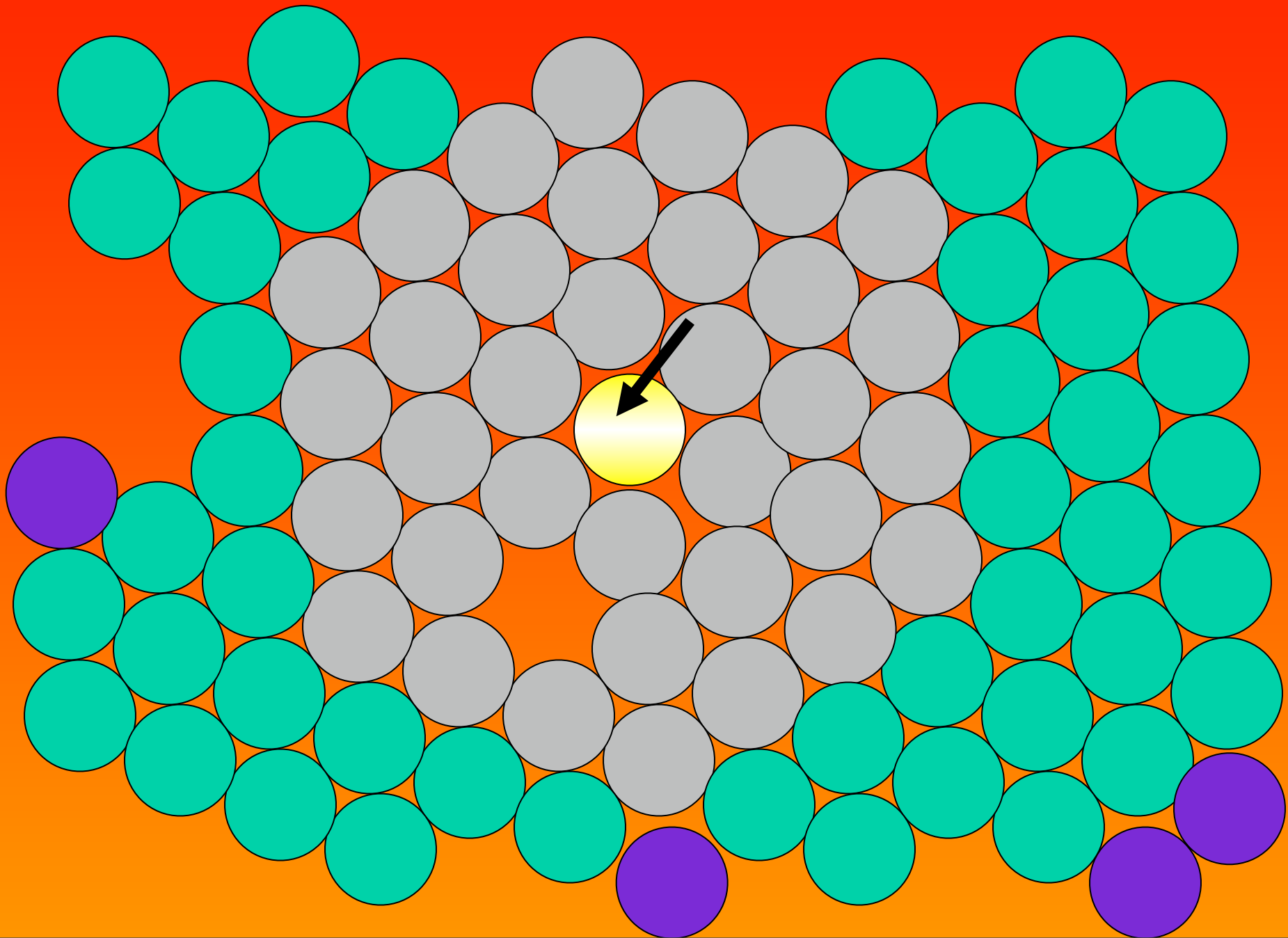
ระบบ
 ภูมิจักรวาลในคติไทย
 ๗ The Universe in Thai Beliefs

ไตรภูมิ

- **กามภูมิ**   **บริโภคนกาม**
มีความอยาก รัก โลภ โกรธ หลง
(11 ภูมิ)
- **รูปภูมิ**   **ผู้ที่ได้รูปฌาน**
(16 ภูมิ)
- **อรุณภูมิ**   **ผู้ที่ได้อรุณฌาน**
(4 ภูมิ)

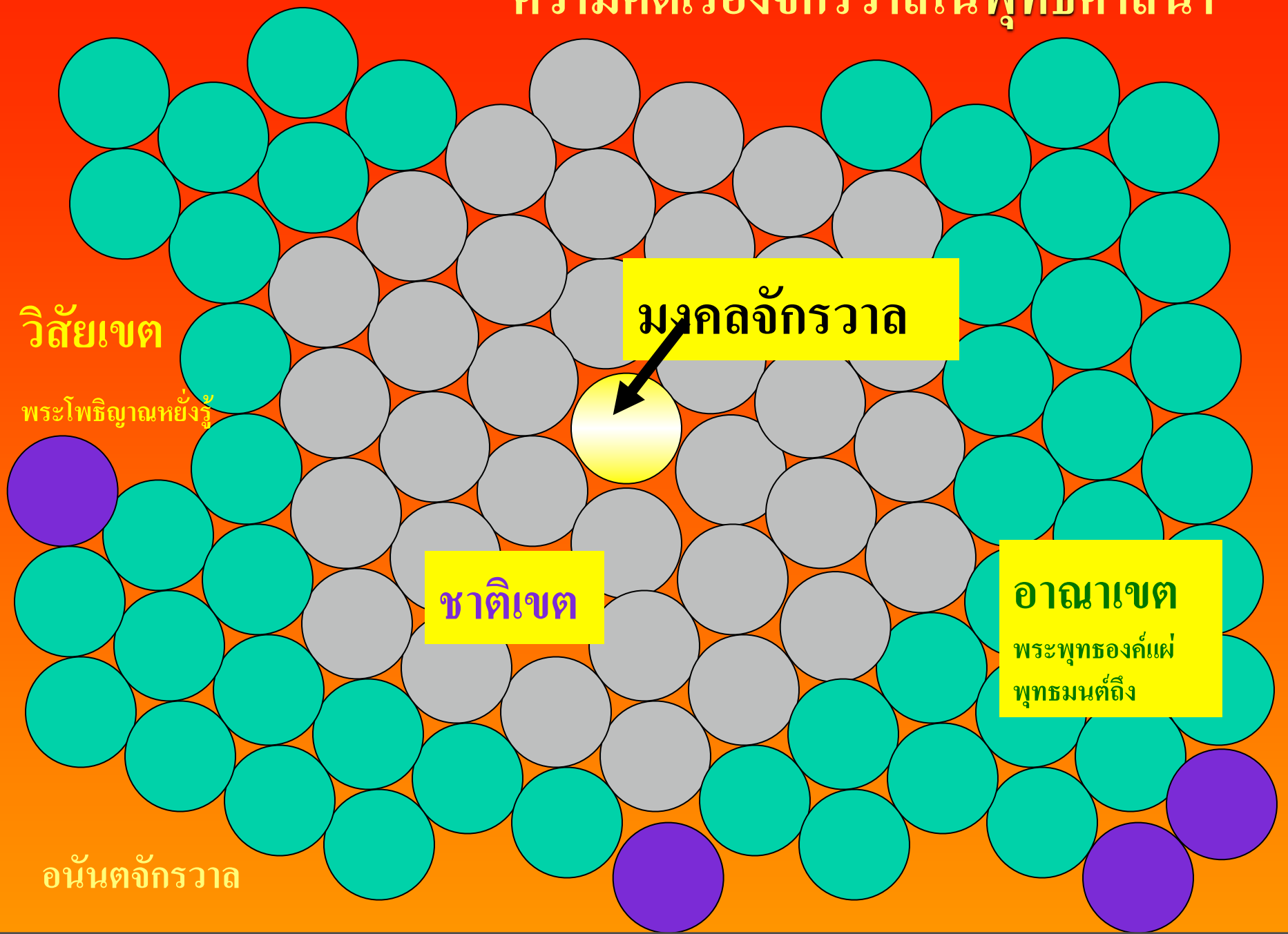
กำเนิด 4

- **อันทชโยนิ**
เกิดจากไข่
- **ชลามพุชโยนิ**
เกิดเป็นปุ่มเปือกและมีรกหุ้ม
- **สังเสทชโยนิ**
เกิดจากโคล ไข่ไม้ ละอองบัว
- **อุปปาติกโยนิ**
เกิดขึ้นเอง

Monday, August 17, 2009

ความคิดเรื่องจักรวาลในพุทธศาสนา

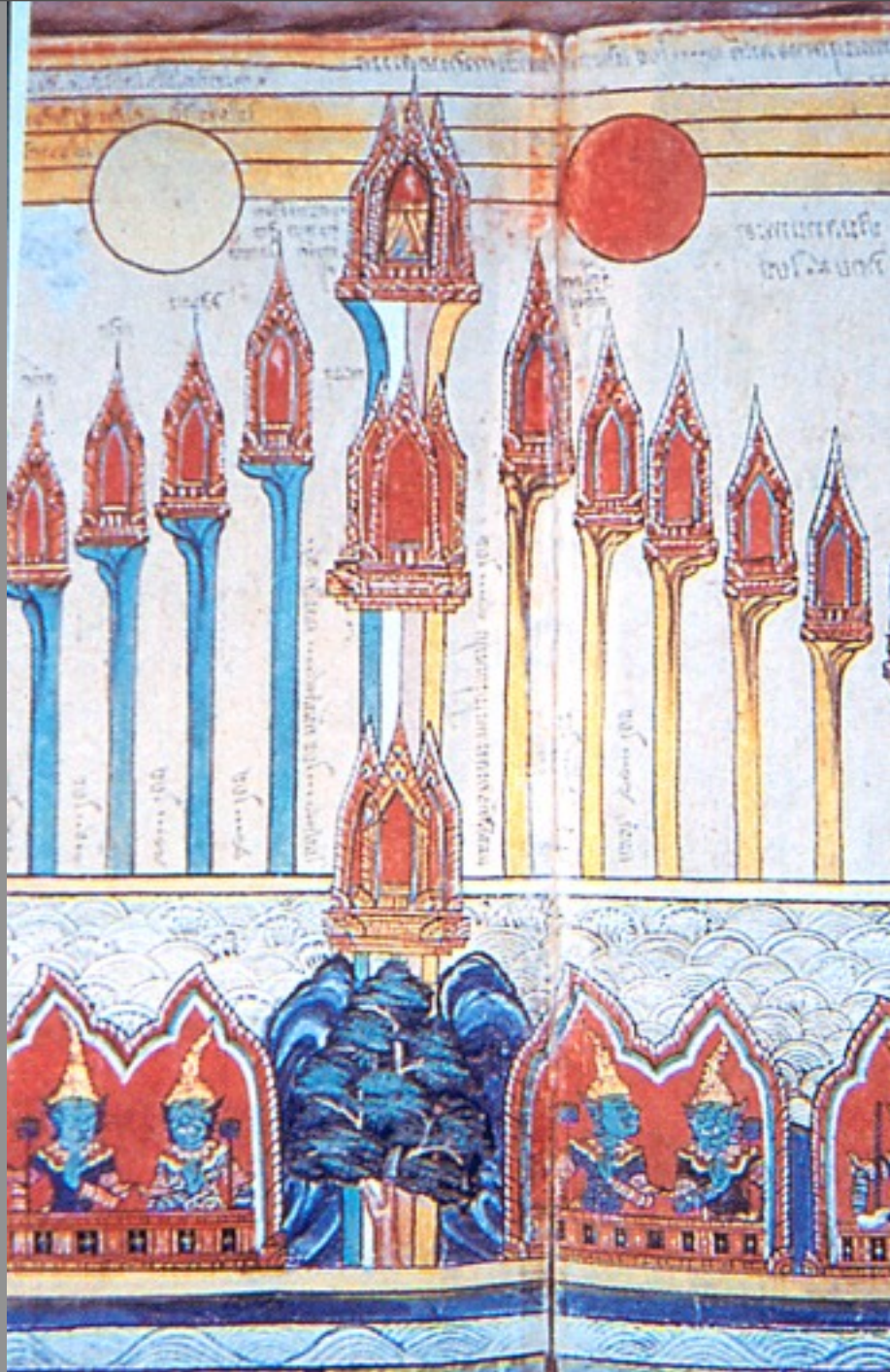

เขาพระสุเมรุ และสัตตบริพันธ์

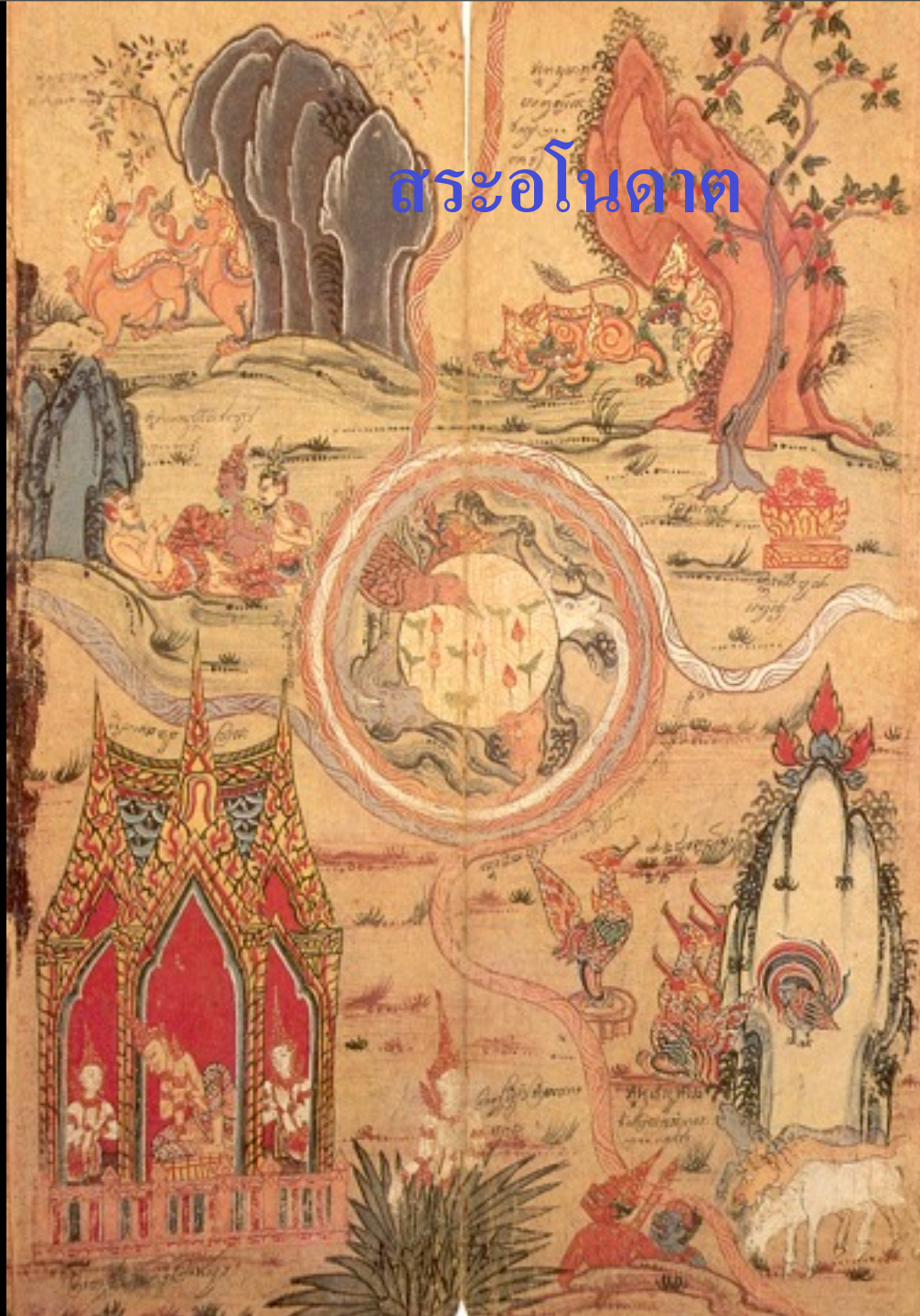

1. ยุคนธร
2. อีสินธร
3. กรวิก
4. สุทสนะ
5. เนมินธร
6. วินันตกะ
7. อัสนันต์

สระอโนดาต

กามภูมิ

1 ติรัจฉานภูมิ

แดนสัตว์เกิดตามขวาง

2 เปตภูมิ

แดนสัตว์หิวกระหาย

3 อสุรกายภูมิ

แดนสัตว์หวาดหวั่นไร้ความรื่นเริง

อยู่ใต้เขาพระสุเมรุ 84,000 โยชน์

มี 2 ประเภท

1. **กาลกัญชกาอสุรกาย** ผอมแห้งไม่มีเลือดเนื้อ ตาเท่าปู ปากอยู่เหนือกระหม่อมเท่ารูเข็ม จะทำอะไรต้องเอาหัวปักลง
2. **ทิพยอสุรกาย** อสุรกายชั้นสูง มีปราสาท

4 มนุสสภูมิ

แดนผู้มีจิตใจสูง

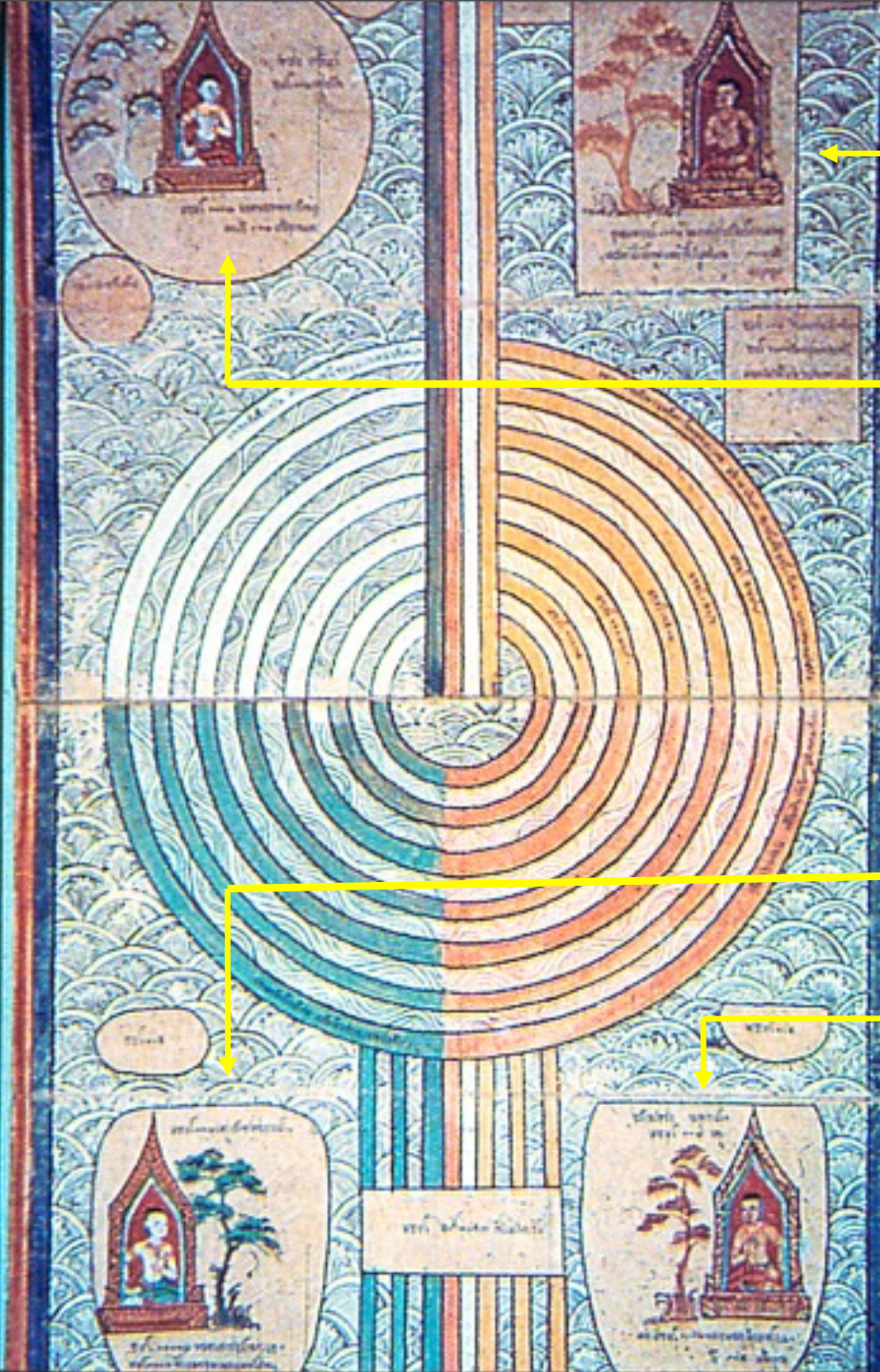
กำเนิดมนุษย์

- สัปดาห์ที่ 1 **กัลละ**
มีรูป 8 दिन น้ำ ลม ไฟ กายประสาท
รูปหญิง / ชาย รูปหัวใจ ชีวิตรูป
- สัปดาห์ที่ 2 **อัมพุทะ** น้ำล้างเนื้อ
- สัปดาห์ที่ 3 **เปสิ** ชั้นเป็นตะกั่วในหม้อเดือด
- สัปดาห์ที่ 4 **ฆนะ** แข็งดังไข่มุก
- สัปดาห์ที่ 5 **ปัญจสาขา** ตุ่ม 5 ตุ่ม

เด็ก 3 จำพวก

- **อภิชาติบุตร**
เฉลียวฉลาด มั่งมี ดีกว่าพ่อแม่
- **อนุชาติบุตร**
ได้ดีเพียงพ่อแม่
- **อวชาติบุตร**
แยกว่าพ่อแม่

- **มนุษย์ในทวีปทั้ง 4**
- **เหนือ อุตรกฤษทวีป**
หน้าเหมือน 4 มุม อายุ 1,000 ปี
- **ใต้ ชมพูทวีป**
หน้าเหมือนดุมเกวียน อายุตามบุญกรรม
- **ต.อ. บุรพวิเทหทวีป**
หน้าตั้งเดือนเพ็ญ อายุ 100 ปี
- **ต.ต. อมรโคยานทวีป**
หน้าตั้งแรมแปดค่ำ อายุ 400 ปี

อูตตรกรูทวี่ป : ทิศเหนือ อายุ 1,000 ปี

บุรพวิเทททวี่ป : ทิศตะวันออก หน้าดั่งเดือนเพ็ญ อายุ 100 ปี

ชมพุทวี่ปทวี่ป : ทิศใต้ หน้ารูปไข่ อายุตามบุญกรรม

อมรโคยานทวี่ป : ทิศตะวันตก หน้าดั่งแรมแปดค่ำ อายุ 400 ปี

Monday, August 17, 2009

ป่าหิมพานต์

เขาลัดตบริพันธ์

สี่ทนต์สมุทร

ปลาอานนท์

ปูนปั้นด้านหลังพระประธานวัดบ่อเรื่อ เชียงตุง

ชาวนุรพิเทททวีป

ชาวอุตรกुरुทวีป

พญาจักรพรรดิราช

มีรัตนะคูบารมี 7 ประการ

- จักรรัตนะ   จักรแก้ว
- หัตถ์รัตนะ   หะเหเห็นเดินอากาศได้
- อัศวรัตนะ   ม้าแก้ว
- มณีรัตนะ   โตเท่าคุมเกวียน ทำให้กลางคืนเป็นกลางวัน
- อิตถ์รัตนะ   นางแก้ว
- คหปติรัตนะ   ขุนคลังแก้ว
- ปริณายกรัตนะ   ขุนพลแก้ว ช่วยปฏิบัติราชการแผ่นดิน

จกามาพจรภูมิ

สวรรค์ที่เกี่ยวข้องกับกาม

1. สมมุติเทวดา   กษัตริย์ผู้ทรงยศพิชราชธรรมบน
โลก
2. อุปปัติเทวดา

จาตุมหाराชิกาภูมิ

แดนแห่งมหाराชทั้ง 4 อยู่บนยอดเขายุคันธรทั้ง 4ทิศ

- เหนือ   ไพศรพณ์มหाराช   ปกครองยักษ์ เทวดา
- ใต้   วิรุฬหกษราช   ปกครองยักษ์ กุมภัณฑ์
- ต.อ.   ฉัตรจรูราช   ปกครองเทวดา
- ต.ต.   วิรุฬปักข์มหाराช   ปกครองครุฑ นาค

- **ดุสิตาภุมิ** แดนผู้ล้มเอิบด้วยสมบัติแห่งตน 4,000 ปีทิพย์
- **นิมมานนรดีภุมิ** แดนผู้ยินดีด้วยการเนรมิต 8,000 ปีทิพย์
- **ปรนิมมิตวสวัตตีภุมิ** แดนแห่งเทพผู้ให้ผู้อื่น
เนรมิต 16,000 ปีทิพย์
- **ดาวดึงษาภุม** แดนแห่งเทพทั้ง 33 มีท้าวสักกะเป็นหัวหน้า บนยอดเขา
พระสุเมรุทิศ.อ/ต. ของไตรดิงส์ เป็นที่ตั้งของจุฬามณีซึ่งประดิษฐาน พระ
โมลีของพระพุทธเจ้า ที่ทรงตัดริมฝั่งอโนมาและพระเขี้ยวแก้วข้าง
ขวา

ลักษณะข้างเอราวัณ

• หัว	33	หัวหนึ่งมี	7 งา
• รวมงา	231	งาหนึ่งมี	7 สระ
• รวมสระ	1,617	สระหนึ่งมี	7 กอบัว
• รวมกอบัว	11,319	กอบัวหนึ่งมี	7 ดอก
• รวมดอก	79,233	ดอกหนึ่งมี	7 กลีบ
• รวมกลีบ	554,631	กลีบหนึ่งมี	7 นางฟ้า
• รวมนางฟ้า	3,882,417	นางฟ้าหนึ่งมี	7 บริวาร
• รวมบริวาร	27,176,919	และมีที่กว้าง	50 โยชน์ เป็นที่อยู่

- **พรหม**

- **รูปาวจรภูมิ**

- ท่องเที่ยวไปในรูป ได้แก่พรหมณ์ ฤๅษีผู้บำเพ็ญภาวนาตลอดชีวิต สำเร็จขั้นไหนก็ไปเกิดที่ชั้นนั้น

- พรหมปฐมฌาณ

- พรหมทุติยฌาณ

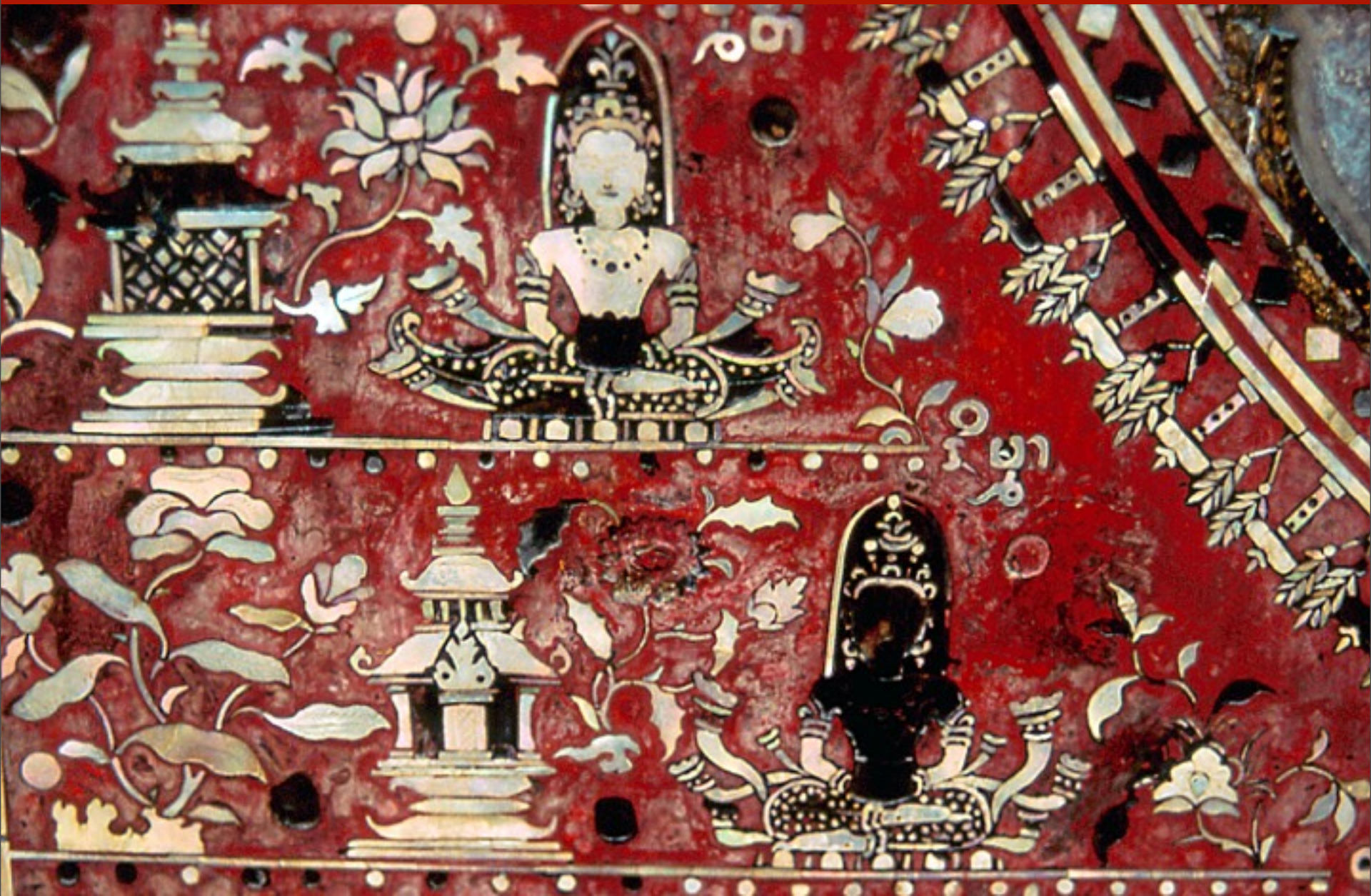
- พรหมตติยฌาณ

- **อวิหาภูมิ**

- ภูมิที่ 23 อายุ 1,000 มหากัลป์ ต้องเคยเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า

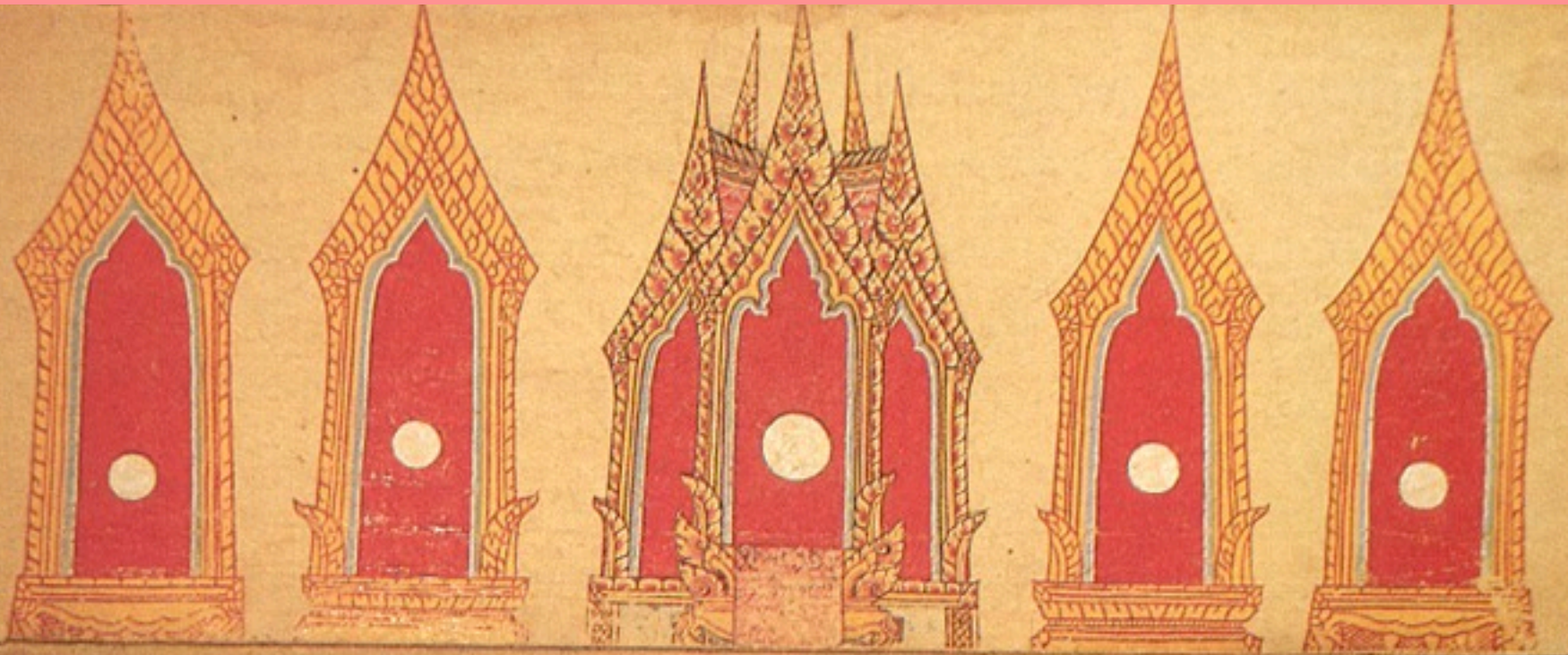
- เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน

พรหมทั้งหลายนั้นเกลาเกลี้ยง แลรุ่งเรืองกว่าพระอาทิตย์

วิญญาณ์ญญาตนะ

วิญญาณ์ญญาตนะ
วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ
วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ วิญญาณ์ญญาตนะ

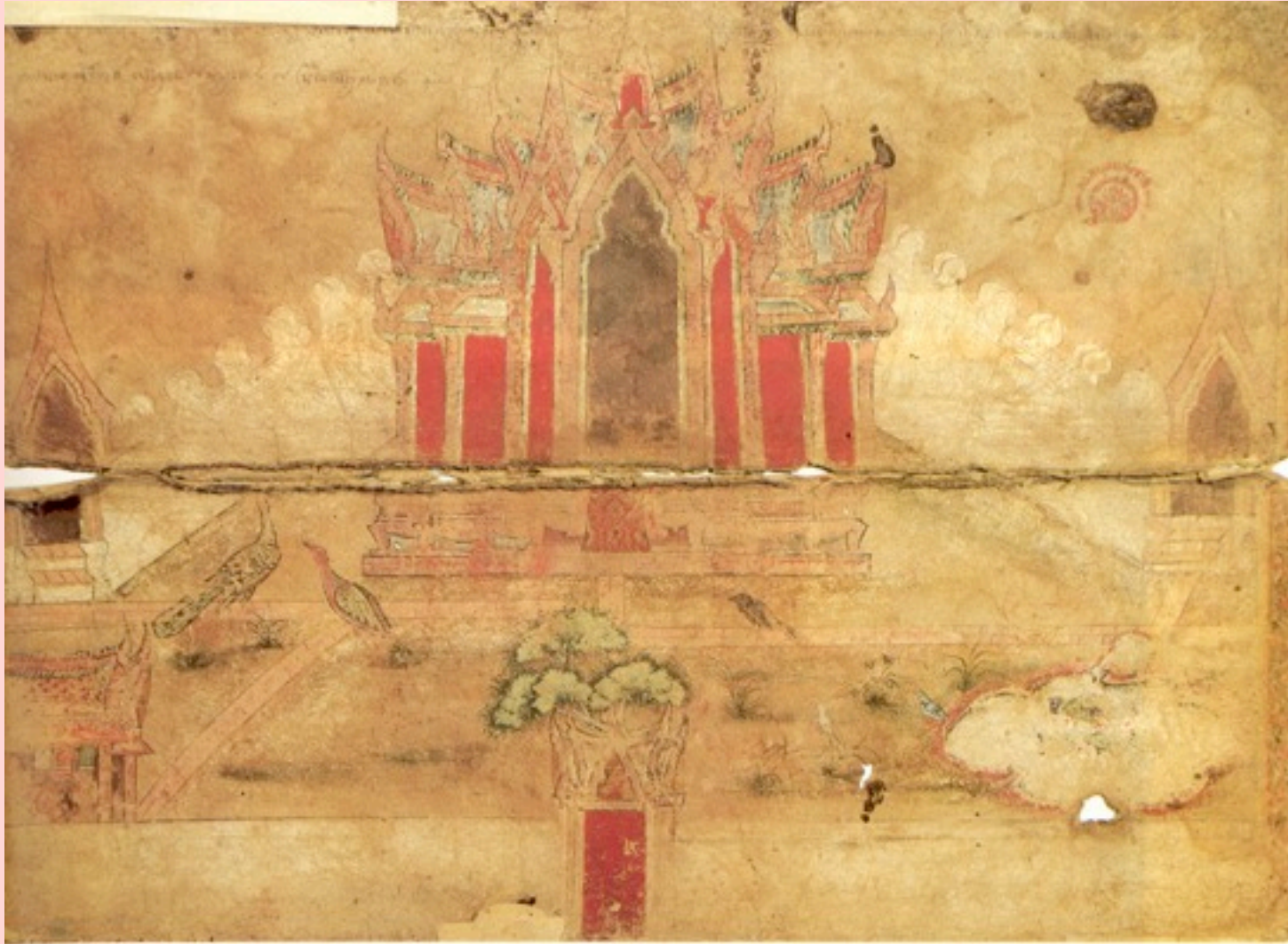
ภัทรกัลป์

- .พระพุทธกกุสันโธ
- .พระพุทธโกนาคมน
- .พระพุทธกัสสปะ
- .พระพุทธโคตมะ
- .พระพุทธศรีอาริยมุตไตรย

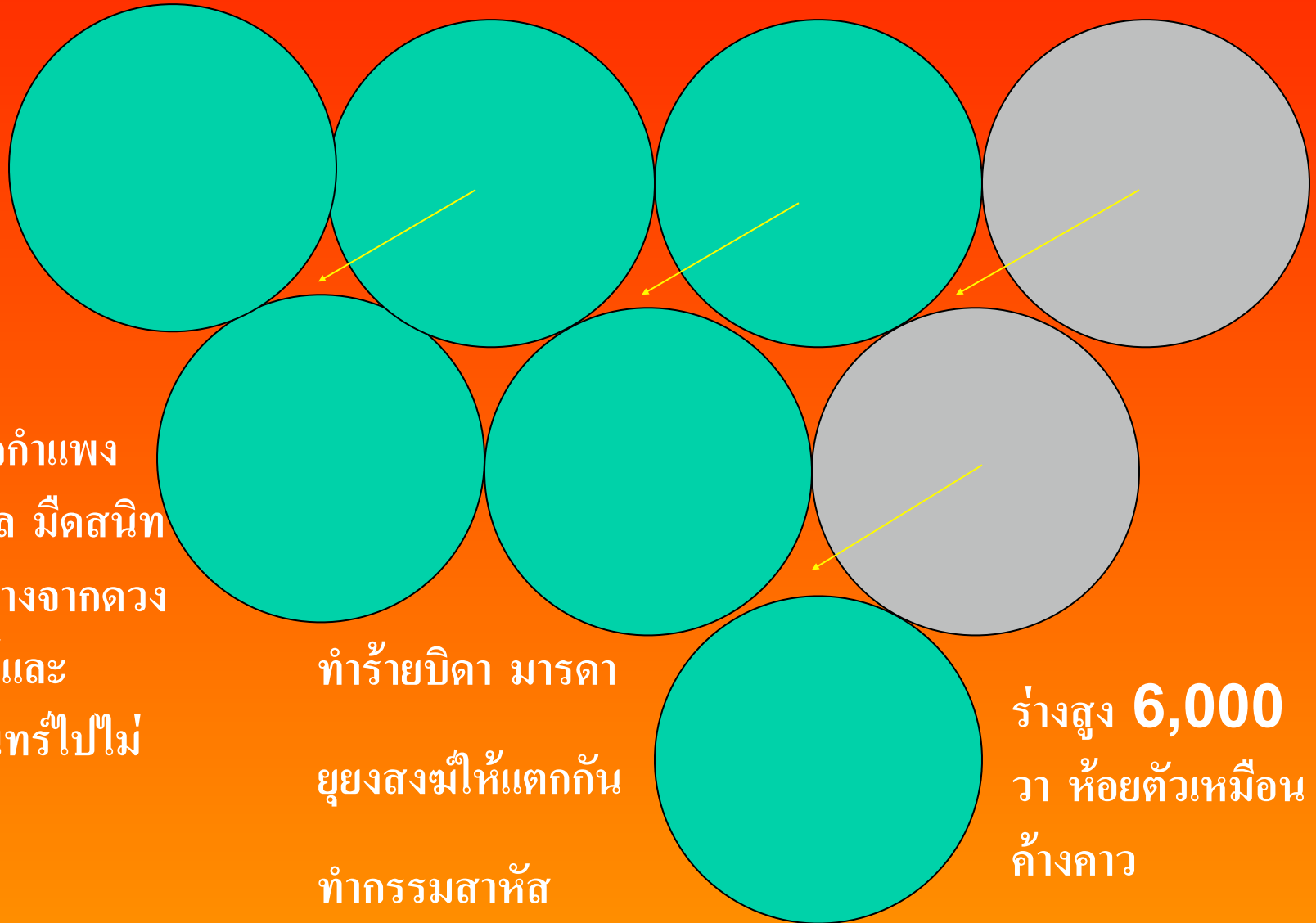

เมืองนิพพาน

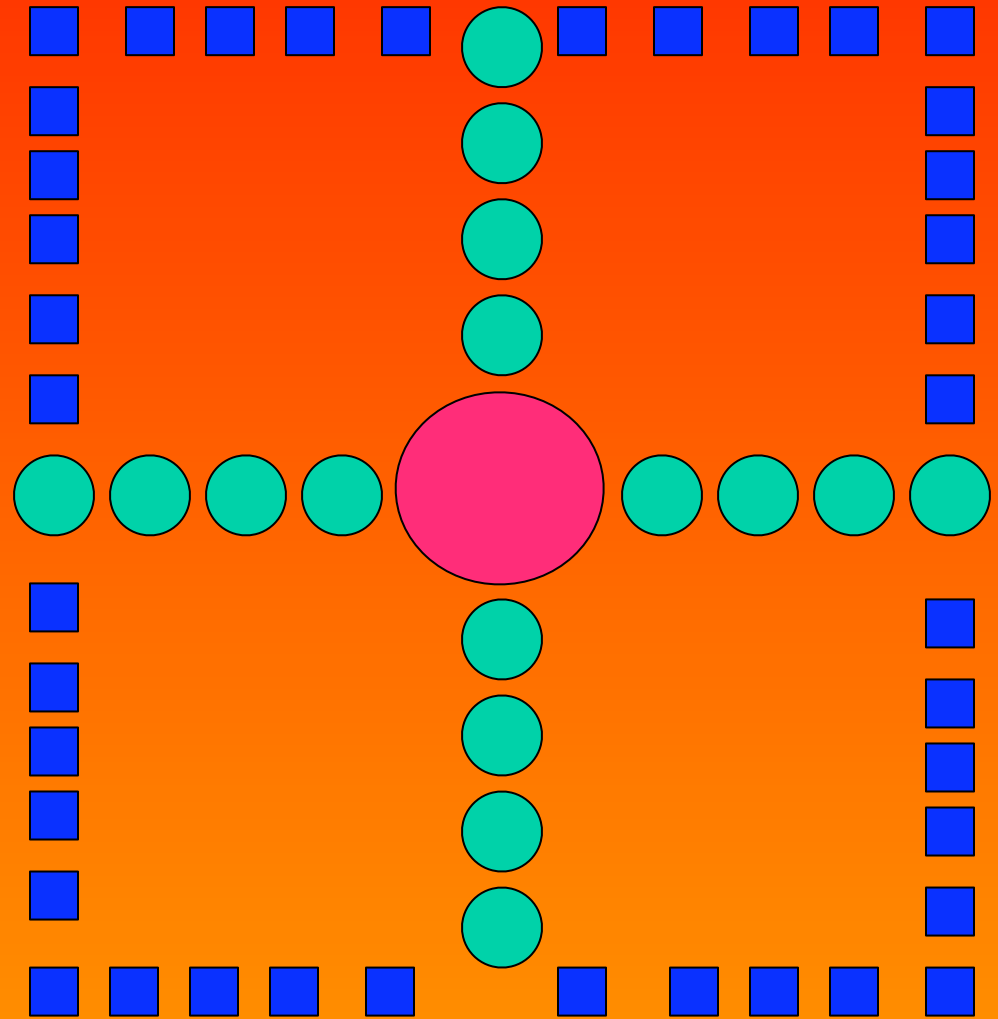
โลกันตนรก

นรกภูมิ

แผนผังนรกใหญ่ 1 ชุม

- นรกภูมิ แตนเว้าร้อนไม่มีความสุข
สาเหตุจากโลภ โกรธ หลง
- นรกใหญ่ (มหา
นรก) 8 ชุม
- นรกป่าว (อุสทห
รก) 128 ชุม
- นรกเล็ก
(ยมโลก)
320 ชุม
- นรกโลกั
หต์
1 ชุม

• นรกใหญ่ (มหา นรก)

- **1. สัญชีพนรก** นรกที่ไม่มีวันตาย
  - อายุ 500ปี นรก
  - 1,620,000,000,000 ปีมนุษย์
  - (1วันนรก = 9,000,000 ปีมนุษย์)

- **2. กาศสุดตนรก**

นรกที่ลงโทษด้วยเส้นด้ายดำ

- **3. สังฆานนรก** นรกที่บดขยี้สัตว์

- **4. โรรูนรก**

นรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องไห้

- **5. มหาโรรูนรก**

นรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องไห้มากมาย

- **6. ตาปนรก**

นรกที่ทำให้สัตว์เร่าร้อน

- **7. มหาตาปนรก**

นรกที่ทำให้สัตว์เร่าร้อนเหลือประมาณ

- **8. อเวจีนรก**

นรกที่ปราศจากความเบาบางแห่งทุกข

สัญญาชีวิต มหาอนุกรมที่ 1
รองรับผู้ที่ชอบการฆ่า

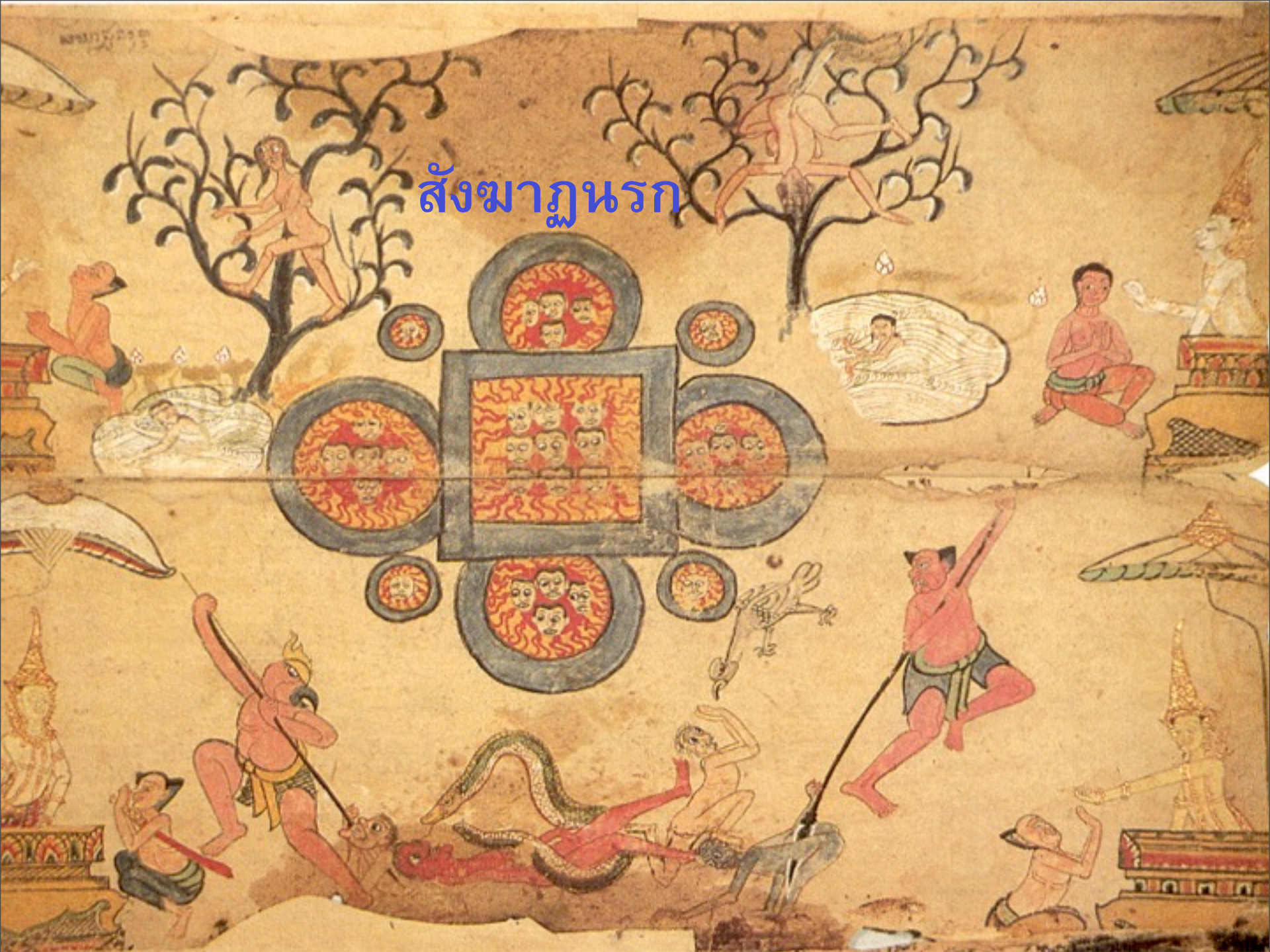
ขุมที่ / ชื่อ	กรรมที่ก่อลักษณะ	การลงโทษ
1. เวตรณีนรก	ฆ่าสัตว์เล่น	เครื่องเล่นที่มีหนามเท่าใบหอกลูก เป็นเพลิงทิมแทง เมื่อโดนบาดตัว ขาดวิน
2. สุนัขนรก	กล่าวคำหยาบต่อผู้ทรงศีล ผู้เฒ่าผู้แก่	สุนัขตัวใหญ่เท่าช้างไล่กัด และแรง ตัวเท่าเกวียนไล่จิก
3. สโชนนรก	ทำร้ายผู้ที่มีคุณธรรม	ตัวลูกโพลงด้วยเปลวไฟ และนายนิ รบาลโบยด้วยท่อนเหล็กร้อน
4. อังการกาสุนรก	ไม่ปรากฏ	ถูกทิมแทงด้วยอาวุธที่ลูกเป็นไฟ และต้อนผู้ทำบาปตกลงไปในหลุม

5. โลกภูมิธรก	ตีสมณพราหมณ์ผู้ทรงศีล	จับทิมหัวฟุ้งหลาวลงหม้อที่มีทองแดงละลายเป็นน้ำทองแดง
6. อโยทกนรก	ฆ่านก เชือดคอสัตว์	ถูกผูกคอด้วยเชือกเหล็กแดงลูกเป็นไฟจนคอขาดแล้วทอดหัวในหม้อเหล็ก
7. อุตปาสนรก	นำข้าวไม่ดีมาปนกับข้าวดีหลอกลายให้ผู้อื่น	แผ่นดินลุกเป็นไฟ เมื่อเจอน้ำก็กลายเป็นแกลบลูกโพล่ง
8. สัตติหตนรก	ลักทรัพย์และใส่ความผู้อื่น	นายนิรบาลใช้อาวุธทิมแทงจนแหลกเหลว ร่างปรุเป็นโบไม้แก่น
9. พิณนรก	ฆ่าปลาแล้วนำมาขายที่	เชือกเหล็กแดงรัดคอนำไปทอด

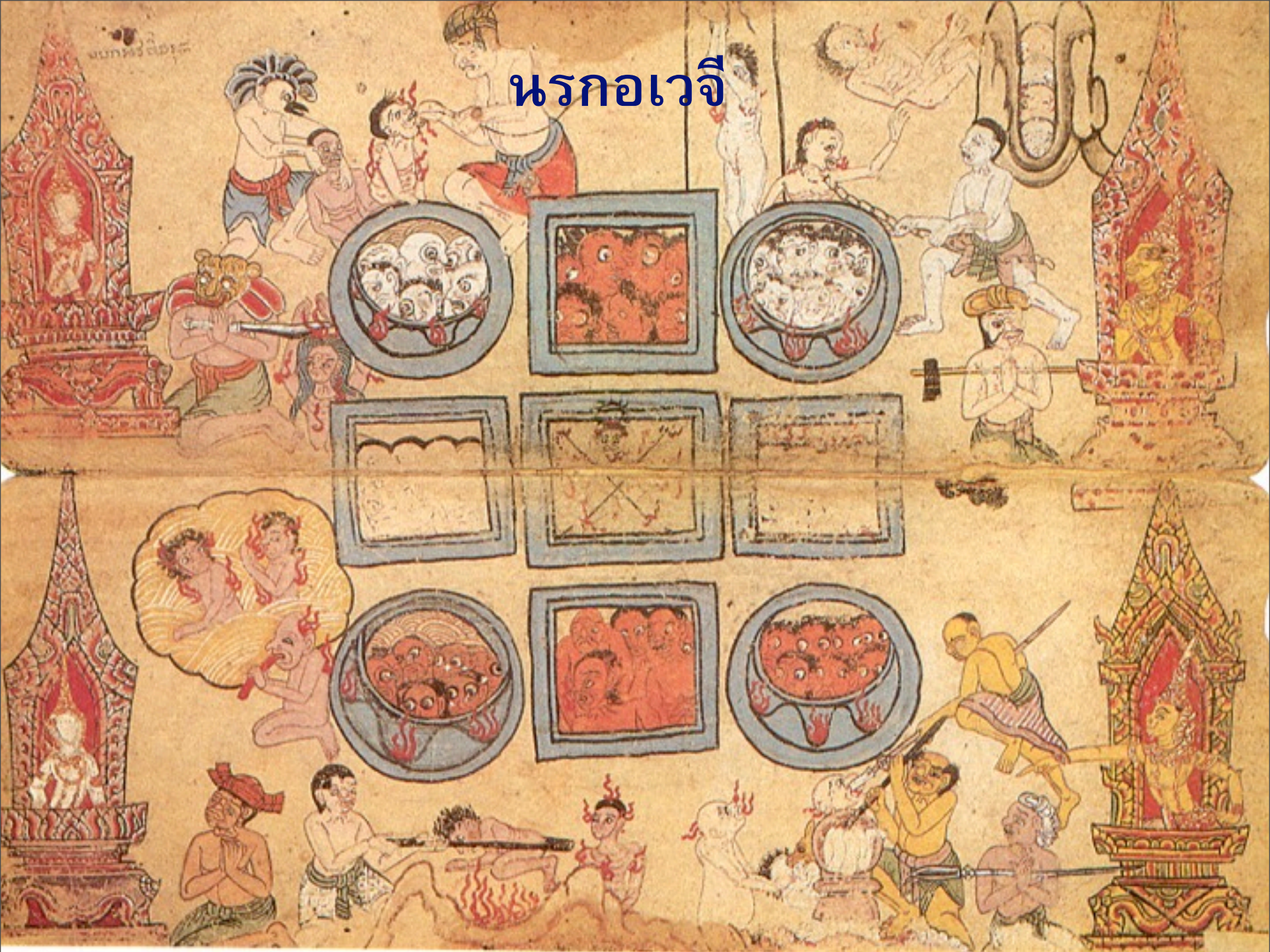
11. โโลหิตปุปพนรก	ทำร้ายพ่อแม่ พระสงฆ์ ผู้มี คุณ	ตกในแม่น้ำใหญ่ซึ่งเต็มไปด้วย เลือดหนอง แต่ต้องกิน
12. โโลหพิสนรก	โกงทรัพย์ผู้อื่น	มีเบ็ดเหล็กที่ลูกโปลงเท่าลำตาล เกี่ยวลิ้น และใช้ขอเหล็กสับ
13. สัจฆานรก	ประพฤติกผิดในสามีหรือ ภรรยาผู้อื่น	ถูกหอกแทงจนเลือดท่วมตัว ร่าง จมในแผ่นเหล็กแดงครึ่งตัวและมีภู เขาเหล็กแดงกลิ้งมาทับจนแหลก
14. อวังสินรก	เป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น	ถูกก้อนเหล็กตีให้แหลกเหลว
15. โโลหิมพลี	ผิดศีลข้อที่ 3 เป็นชู้กับสามี	มีเท้าเกิดด้านบน ส่วนหัวเกิดด้าน

สังฆาฏนรก

นรกอเวจี

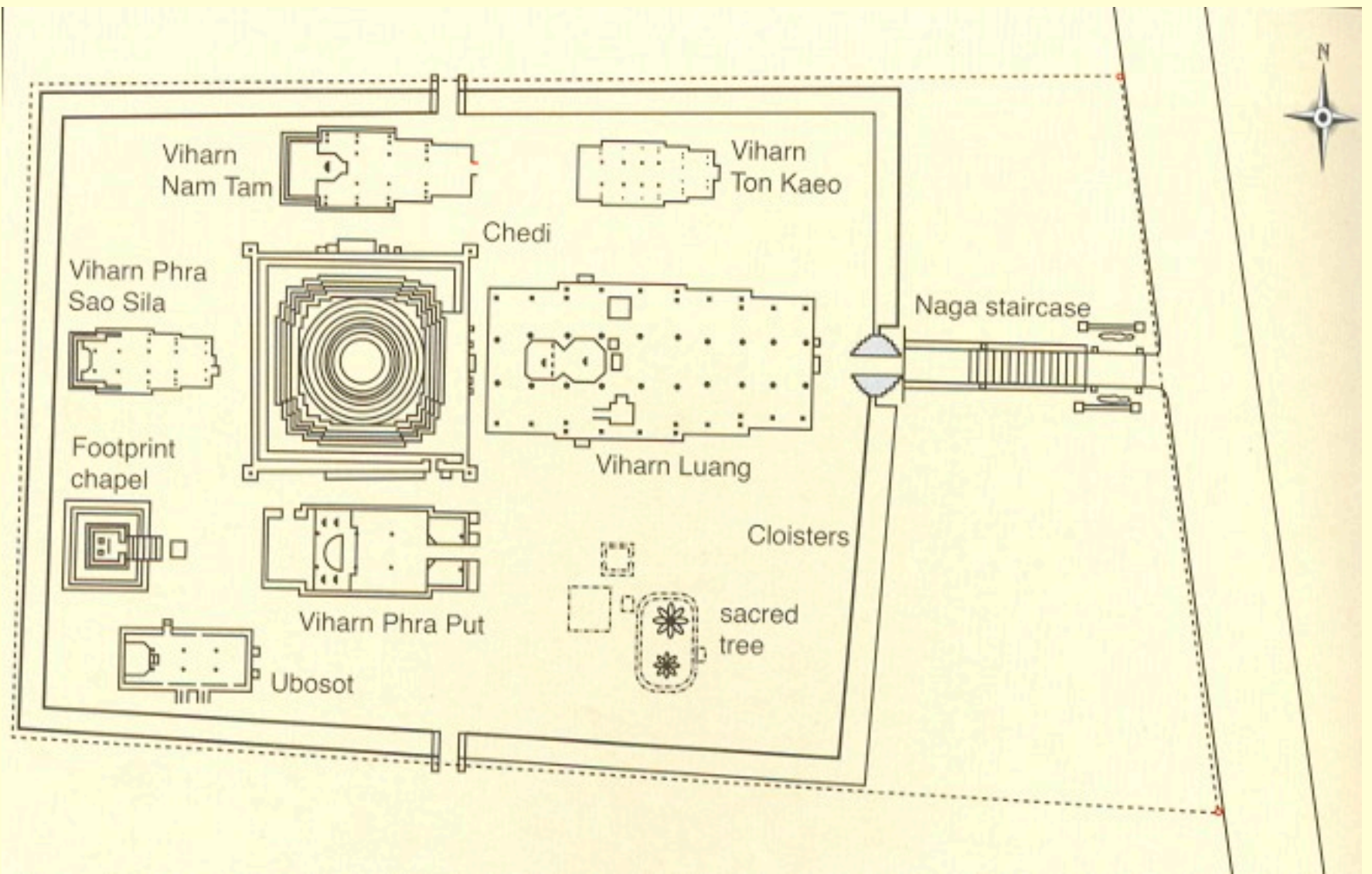

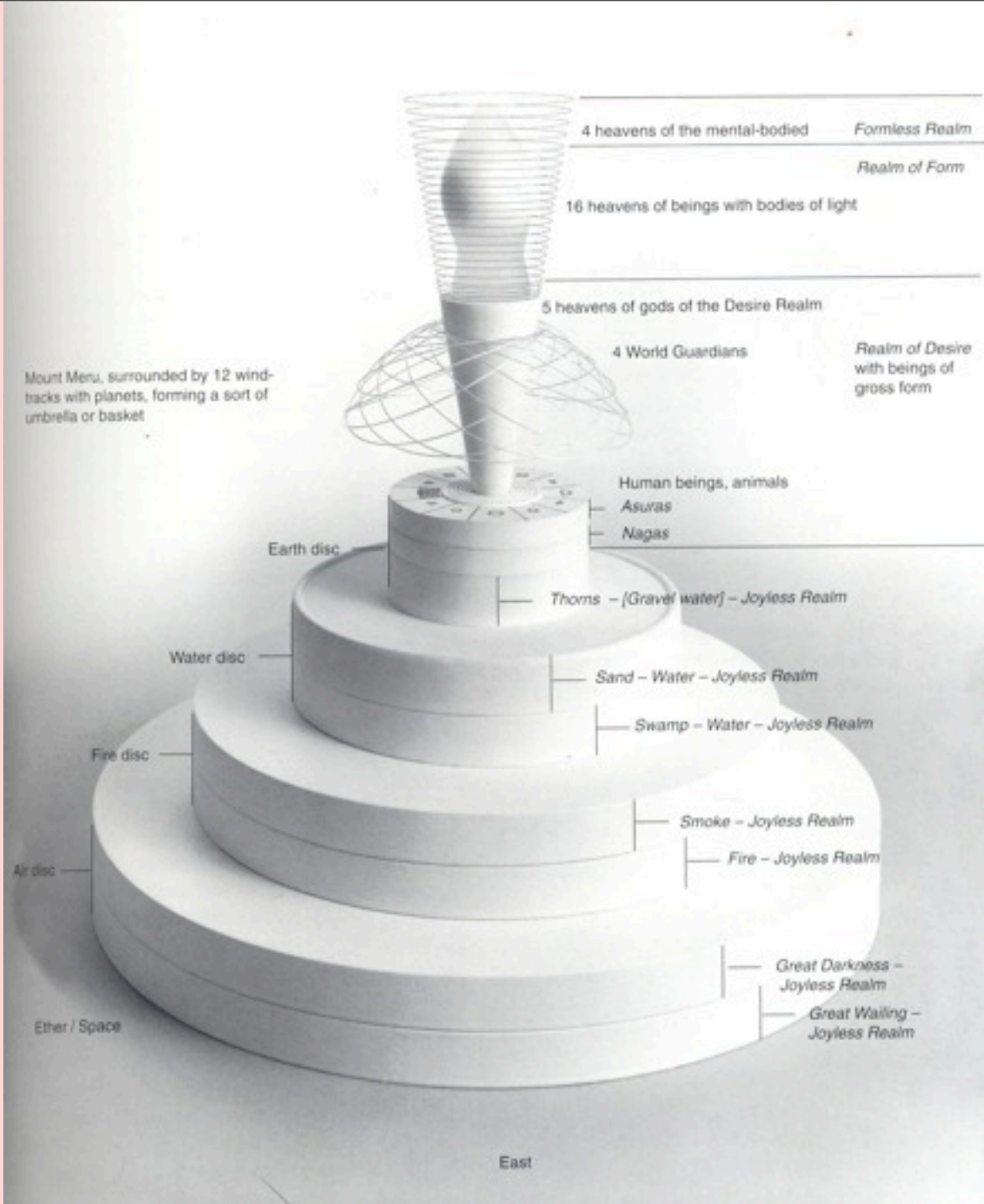
Monday, August 17, 2009

แผนผังวัด

พระธาตุหริภุญไชย

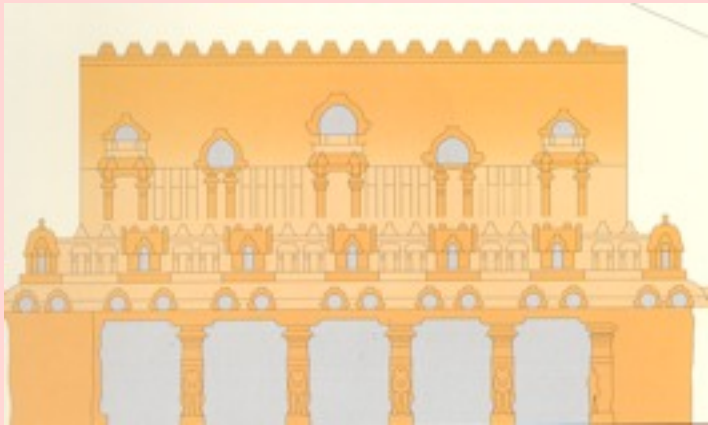

คติจักรวาล กับ งานพุทธศิลป์กรรม

ศาสนสถานบุโรพุทโธ

